

Бровко О.В.

кандидат політичних наук, викладач

Жеребятнікова І.В.

кандидат соціологічних наук, доцент

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця

ІСТОРІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄВРОСОЮЗОМ

До основних інструментів реалізації національних інтересів України, побудови європейської демократичної держави беззаперечно можна віднести євроінтеграційні процеси, зміцнення вже існуючих та впровадження нових механізмів функціонування демократичного суспільства в Україні відповідно до європейського зразку та майбутнє членство України в Європейському Союзі. Євроінтеграція України є запорукою зміцнення її позицій на міжнародній арені. Особливої актуальності набуває висвітлення найважливіших напрямів співпраці між Європейським Союзом та Україною та визначення напрямку подальшого розвитку відносин між Україною та ЄС, аналіз впливу Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом на їхнє двостороннє співробітництво. Своє головне завдання Україна на теперішньому етапі вбачає в утвердженні європейських цінностей і стандартів у політиці, економіці, соціальній сфері. У цьому – запорука суспільної стабільності і сталого розвитку нашої держави.

Співпраця між незалежною Україною та Європейським Союзом розпочалася в грудні 1991 р., коли головою Єврокомісії був направлений лист до тодішнього уряду України, в якому була визнана незалежність України від імені Європейського Союзу. У жовтні 1993 року у Києві було відкрито Представництва Комісії Європейських Співтовариств і в липні 1995 року у Брюсселі – Представництва України при Європейських Співтовариствах. А з 1994 р. починаються двосторонні переговори із деяких напрямів галузевої кооперації і торговельних відносин [1].

Донедавна правовою основою співпраці між Україною та Європейським Союзом була Угода про партнерство та співробітництво, підписана 16 червня 1994 р. і набрала чинності 1 березня 1998 р., термін її дії закінчився 28 лютого 2008 р. Основними сферами двостороннього співробітництва були: тісна міждержавна співпраця через розвиток політичного діалогу; гармонізація економічних відносин, що включає підтримку торгівлі та залучення інвестиції із-за кордону; створення основи для взаємного економічного співробітництва, соціальні, фінансові, наукові, технологічні та культурні програми; підтримка зусиль України щодо зміцнення демократії та розвитку її економіки [2].

Новою угодою, що мала на меті, в першу чергу, замінити Угоду про партнерство та співробітництво стала Угода про асоціацію між Україною та ЄС, яку часто називають «дороговказом для внутрішніх реформ в Україні». Угода про асоціацію за своїм обсягом і тематичним охопленням є найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найбільшим міжнародним договором із третьою країною, будь-коли укладеним Європейським Союзом.

Після серії самітів Україна – ЄС і в основному після багатьох подій, відомих як Євромайдан, 21 березня 2014 р. в Брюсселі було підписано політичну частину угоди про асоціацію, а 27 червня 2014 р. була підписана економічна частина угоди про асоціацію. Звичайно, підписання угоди про асоціацію не могло призвести до негайних глобальних економічних змін, Необхідно було приймати важливі положення, коригувати законодавство України. Угода про асоціацію між Україною та ЄС передбачала новий вимір співпраці. Угода містила нові механізми співпраці та ефективні інструменти для координації діяльності сторін та нагляду за їхнім здійсненням. Слід відмітити, що Угода про асоціацію охопила чотири основні напрямки:

- 1) політичний діалог та реформи, політичне об'єднання, співробітництво та зближення у сфері зовнішньої політики та політики безпеки;
- 2) зона демократії, свободи та безпеки;
- 3) економічне та галузеве співробітництво;

4) створення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі [3].

Політичний діалог Україна – ЄС розвивався у формі щорічних самітів на найвищому дипломатичному рівні. Щорічно як частина співпраці між Україною та ЄС проводилися візити на найвищому офіційному рівні, зустрічі на рівні міністрів закордонних справ для політичного діалогу; зустрічі в рамках галузевих діалогів; регулярні консультації.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС дозволила розширити співпрацю через конкретні зобов'язання України у сфері зміцнення демократичних інститутів та боротьби з корупцією, проведення структурних економічних реформ та дії з розвитку співпраці з ЄС у ключових сферах [4, с.27]. Угода про асоціацію між Україною та ЄС – це великий економічний та політичний проект, який повинен стати одним з інструментів модернізації Української держави. Враховуючи особливість цієї Угоди з боку політичної асоціації та інтеграції європейського та українського ринків, її підписання має важливе політичне значення, оскільки воно означатиме свідомий вибір української влади на користь розвитку України в рамках європейської цивілізаційної моделі

Розширення Євросоюзу в 2004 р. позитивно вплинуло на розвиток політичних відносин між Україною та ЄС та призвело до появи групи так званих друзів України – низку країн Центральної та Східної Європи, які мали традиційні партнерські зв'язки з Україною. Підтвердження вибору Україною демократичного розвитку сприяло зміні політики ЄС щодо України, призначенню нестандартних інструментів та механізмів співробітництва. Позитивний ефект від цього підходу був помічений у 2003 р. в ініційованій новій концепції співпраці із сусідніми країнами ЄС – Європейська політика сусідства.

У свою чергу, політична криза в Україні в березні – червні 2007 р., викликана конфліктом між Президентом та Парламентом, негативно вплинула на розвиток співпраці між Україною та ЄС. Незважаючи на формальне продовження співпраці з ЄС на всіх рівнях, у цей період невизначеність політичної ситуації різко обмежила можливості української сторони розширити

сферу співробітництва, спричинила призупинення переговорів щодо європейських перспектив України.

Після президентських виборів 2010 р. Президентом України був обраний Віктор Янукович. Хоча у своїй діяльності В. Янукович заявив про своє бажання розвиватися, але, насправді, співпраця з Європейським Союзом в повній мірі не реалізовувалась, що призвело в 2013–2014 рр. до чергової політичної кризи в Україні. Що цікаво, підтримка європейського вектору інтеграції стала домінувати в українському суспільстві саме з кінця 2011 р. Тоді відбулася зміна співвідношення між прихильниками ЄС, Митного союзу та неприєднанням до жодного з них на користь прибічників європейської інтеграції. Характерно, що збільшення підтримки членства у ЄС почалося у той період, коли відбувалося згортання євроінтеграційного курсу. Відносини між Україною та ЄС увійшли в період політичної стагнації і кризи. Декларації про пріоритетність європейського напрямку та офіційне закріплення цієї ідеї у Законі України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» (2010 р.) супроводжувалися монополізацією влади в Україні, посиленням авторитарних тенденцій.

Політична криза спричинила явище Євромайдану та призвела до дострокових президентських виборів 2014 р., де в першому турі переміг Петро Порошенко. Його перемогу визнали представники Євросоюзу і з цього моменту починається новий етап співпраці між Україною та ЄС.

Порівняно з іншими країнами Центральної та Східної Європи, Україна зробила суттєвий прогрес у розвитку їхніх відносин із країнами, що належать до Європейського Союзу, проте прогрес менший, ніж у країнах того ж регіону, таких як Польща, Чехія, Литва, Латвія, яким вдалося приєднатися до ЄС.

Отже, прагнення до європейської інтеграції є природним результатом здобуття Україною незалежності. Його коріння бере свій початок з історії українського народу та в його бажанні жити в демократичній, економічно розвиненій країні, що піклується про добробут своїх громадян. Для України рух у напрямі європейської інтеграції – це питання ефективності її включення в існуючу систему розподілу функцій і ролей у сучасній світовій економічній і

політичній системі. Активізація євроінтеграційних процесів означає також більш інтенсивне включення України в міжнародну співпрацю щодо врегулювання конфліктів і протидії новітнім загрозам міжнародній безпеці. На сьогодні основними напрямками співробітництва між Україною та ЄС є енергетика, торгівля та інвестиції, юстиція та внутрішні справи, наближення законодавства України до законодавства Євросоюзу, охорона навколишнього середовища, транспортна сфера, транскордонне співробітництво, співпраця у сфері науки, технологій та космосу.

Найближчим часом головне завдання України – це реалізація законодавчих змін для створення правової основи для переходу до нового виміру співробітництва між Україною та ЄС на соціально-політичному рівні та проведення вдалих реформ для майбутнього входження України до спільноти розвинених європейських країн. У сучасній внутрішній та зовнішній політиці України цей напрямок діяльності займає домінуюче місце.

ЛІТЕРАТУРА

1. Недогибченко Н. І. Теоретико-правові аспекти євроінтеграційних процесів в Україні [Електронний ресурс] / Н. І. Недогибченко. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/33757/1>

2. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [Електронний ресурс]. – 1994. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_012.

3. Угода про асоціацію. Україна – ЄС: дороговказ реформ [Електронний ресурс] / О.Сушко, О. Зелінська, Р. Хорольський, В. Мовчан. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=6ed4cae3-76be-1b45-8ca0-596acd131646&groupId=252038.

4. Гнидюк Н. Наближення законодавства України до права ЄС відповідно до Угоди про асоціацію: між правовими зобов'язаннями та аналізом політики? / Н. Гнидюк, С. Павлюк. – Київ: Європейський інформаційно-дослідницький центр, 2016. – 39 с.